

Uitvoering Participatiewet 2016

Analyse en genomen maatregelen
over de eerste drie kwartalen 2016

Hans de Bruin
Roelie Lammers
Gemeente Woudenberg
November 2016

Uitvoering Participatiewet 2016

Analyse en genomen maatregelen
over de eerste drie kwartalen 2016

Woudenberg, november 2016

Hans de Bruin, beleidsadviseur Sociaal domein
Roelie Lammers, beleidsadviseur Sociaal domein

Inhoudsopgave

Inhoud

Inleiding	4
1. Analyse	5
2. Genomen maatregelen	7

Inleiding

In de afgelopen jaren is het aantal Woudenbergers met een bijstandsuitkering sterk toegenomen. De economische crisis speelde daar een hele duidelijke rol in. Eenmaal in de bijstand is het niet zo eenvoudig om weer financieel onafhankelijk te worden. Ook al trekt de economie weer aan, bijstandsgerechtigden profiteren daar pas in een later stadium van. Ook andere factoren hebben een rol gespeeld in de stijging van het uitkeringsbestand. Daarover gaat de analyse in het volgende hoofdstuk.

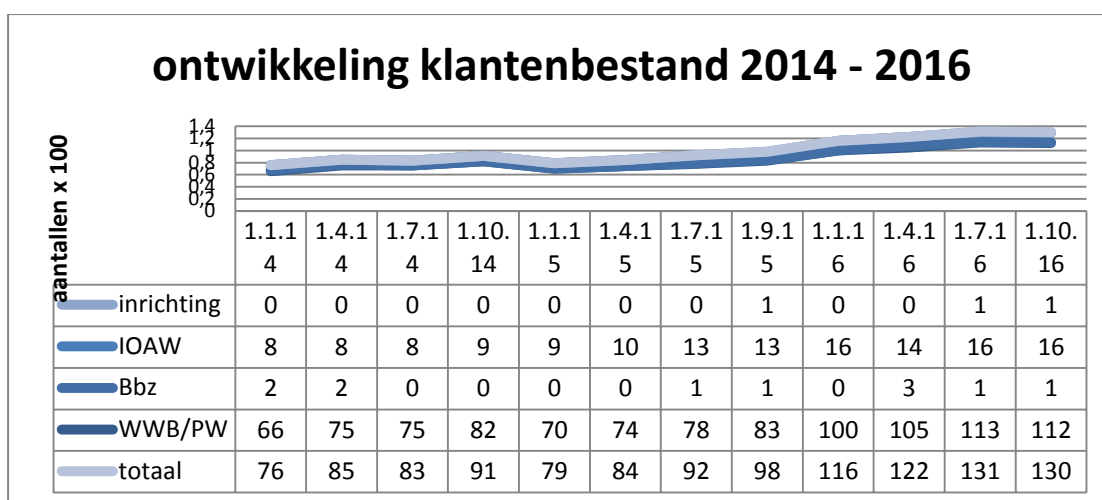
Ondanks de enorme toestroom aan uitkeringen en het werk dat afhandeling van aanvragen met zich meebrengt, is door het team Sociale Zaken, re-integratiepartners én inwoners in de bijstand zelf een enorme inzet gepleegd om weer werk en financiële zelfstandigheid te vinden. Hoofdstuk 2 beschrijft welke maatregelen zijn genomen om de instroom in de bijstand waar mogelijk te verminderen.

1. Analyse

Ontwikkeling uitkeringsbestand

Ondanks de acties die worden uitgevoerd stijgt het uitkeringenbestand nog steeds.

Peildatum	WWB/PW	Bbz	IOAW	Inrichting	Totaal
1-1-2012	45	2	0	0	47
1-1-2013	50	3	3	1	57
1-1-2014	66	2	8	0	76
1-1-2015	70	0	9	0	79
1-1-2016	100	0	16	0	116
1-10-2016	112	1	16	1	130

Oorzaken stijging bestand

De stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden komt overeen met het landelijke beeld en heeft verschillende oorzaken:

- Er zijn veel nieuwe inwoners die een verblijfstatus krijgen. Zij zijn vaak afhankelijk van de bijstand ¹.
- De crisis ijlt nog steeds na. Nog steeds komen er veel mensen vanuit de WW naar de bijstand of naar de IOAW (waar het gaat om ouderen).
- Vanaf 2015 zijn nieuwe groepen aangewezen op de bijstand. Jonggehandicapten met arbeidsvermogen komen niet meer in de Wajong en ook is de instroom in de sociale werkvoorziening afgesloten.
- De nieuwe Wet werk en Zekerheid leidt vanaf 2016 tot een snellere doorstroom van WW naar de bijstand.
- Er zijn nog steeds ZZp-ers die het niet meer redden, zij doen een beroep op de Participatiewet of op Bbz wanneer zij hun onderneming stopzetten.
- Door de flexibilisering van de arbeidsmarkt bestaat de werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt vaker uit parttime en tijdelijk werk. Een groeiende groep ontvangt ook bijstand als aanvulling op onregelmatige en lage inkomsten.

¹ We hanteren het begrip 'bijstand' voor alle eerder genoemde regelingen: Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004

In Woudenberg zien we de landelijke trend terug. In de afgelopen drie kwartalen zijn 23 mensen ingestroomd in de bijstand. Zeven van hen waren statushouders die een verblijfsvergunning hadden gekregen en zich vestigden in Woudenberg. Drie mensen konden hun zelfstandige beroep niet meer uitvoeren en waren aangewezen op een uitkering. Voor de overigen lagen de redenen in beëindiging van de dienstbetrekking, studie of relatie, of een teruggang in inkomen.

Oorzaken uitblijven daling bestand

De uitstroom uit de bijstand blijft ondanks de economische groei achter. Landelijk worden daarvoor de volgende oorzaken aangegeven:

- De bijstand gaat pas dalen bij langere economische bloei omdat er veel concurrentie is van andere werkzoekenden die betere papieren hebben.
- Er is een groeiende groep 45 plussers in de bijstand. Zij vinden minder snel werk dan jongeren.
- De AOW-leeftijd gaat omhoog waardoor men dus langer gebruik moet maken van de bijstand.

In de eerste drie kwartalen van 2016 werd bij 13 personen de uitkering beëindigd. In totaal vonden daarbij negen personen werk of gingen als zelfstandige aan de slag. De overigen verhuisden buiten Woudenberg of gingen een relatie aan met een partner met inkomsten.

In de in- en uitstroomgegevens van de gemeente Woudenberg is de landelijke tendens zichtbaar. Het is evenwel bemoedigend dat mensen toch weer aan het werk komen, ook al is dat niet altijd volledig. De acties die vanuit de gemeente daarop genomen worden lijken daar aan bij te dragen. Er zijn intensieve trajecten opgezet die succesvol zijn.

Woudenberg ten opzichte van andere gemeenten

Alvorens daar verder over door te gaan zijn een aantal gegevens uit www.waarstaatjegemeente.nl verzameld en vergeleken met andere gemeenten (gegevens van 2015).

	<i>Woudenberg</i>	<i>Regio Amersfoort</i>	<i>Provincie Utrecht</i>	<i>Weinig stedelijk gebied</i>	<i>Nederland</i>
Personen met bijstand per 1.000 inwoners	170,8	254,5	326,6	235,7	405,1
Huishoudens met bijstand procentueel	2,3	3,6	4,4	3,4	5,6
Gemiddeld besteedbaar inkomen x € 1.000	21,4	21,5	22,3	20,3	20,6
Werkloosheidspercentage	5,2	6,0	6,4	5,8	7,0
Beroepsbevolking opleiding laag per 1.000 inwoners 15-65 jaar	262,4	183,8	160	207,3	181
Aantal banen per 1.000 inwoners	585,1	747,6	806,1	645,2	721,7

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat relatief gezien het uitkeringenbestand van Woudenberg in vergelijking met andere gemeenten ondanks de groei nog steeds zeer laag is. Het gemiddeld besteedbaar inkomen wijkt niet echt af. Het werkloosheidspercentage in Woudenberg is laag in verhouding tot de andere gebieden. Wel is opmerkelijk dat binnen de beroepsbevolking er betrekkelijk veel mensen een laag opleidingsniveau hebben en dat het aantal banen per 1.000 inwoners laag is. Dat lijkt evenwel geen invloed te hebben op de andere genoemde kengetallen.

2. Genomen maatregelen

Uitgangspunt bij het verstrekken van uitkeringen is tijdelijke inkomensondersteuning, gericht op het terug krijgen of verkrijgen van financiële zelfstandigheid. Daarom beoordelen we van alle inwoners met een bijstandsuitkering de arbeidsparticipatie-mogelijkheden. Op basis van hun positie op de participatieladder volgt dan een re-integratietraject op maat, bemiddeling naar vrijwilligerswerk of een andere vorm van participatie, en eventueel een doorverwijzing naar hulpverlening.

Naast de reguliere inzet op begeleiding naar de arbeidsmarkt, hebben we in 2016 ook extra maatregelen genomen in het kader van handhaving en debiteurenbeheer. Verder hebben we specifieke begeleiding richting de arbeidsmarkt voor vergunninghouders ingezet.

Hierna volgt een beschrijving van nieuwe en bestaande maatregelen.

Workfast regulier

Elke inwoner van Woudenberg die een bijstandsuitkering aanvraagt en geen directe belemmeringen heeft om te werken gaat een Workfast-traject in dat gericht is om zo snel mogelijk (weer) een plek op de arbeidsmarkt te krijgen. Tijdens dit traject wordt men intensief begeleid naar werk. Bij 60% van de mensen die aan zo'n traject deelnemen leidt dit tot een positief resultaat gericht op werk. Men heeft een arbeidsplaats verkregen, is vrijwilligerswerk gaan doen of een studie gaan volgen.

Workfast Grenzeloos

In het tweede kwartaal van 2016 is vanuit Workfast een speciaal traject gestart met als titel 'Grenzeloos'. Doel van dit traject is om statushouders die kunnen participeren in een periode van 12 weken intensief te begeleiden. In dit project hebben tot begin september 2016 18 cliënten deelgenomen. De aanpak leidde tot het uiteindelijk kunnen beëindigen van vijf uitkeringen, waarvan er drie dusdanige inkomsten uit werk hadden dat de uitkering niet meer nodig was, één ging studeren en bij de andere kon de bijstand worden stopgezet omdat de partner voldoende inkomsten had. Drie cliënten zijn vrijwilligerswerk gaan doen en één cliënt heeft een parttime baan gevonden. Zeven cliënten doorlopen nog een traject waarbij er bij sommigen uitzicht is op werk. Bij twee cliënten is het traject vroegtijdig beëindigd. Gezien de doelgroep en de daaruit voortkomende resultaten kan gesteld worden dat dit een succesvol traject is. Overwogen wordt om deze intensieve aanpak structureel voort te zetten.

Werkgeversdienstverlening

Werkgeversdienstverlening is bedoeld om werkgevers te ondersteunen zodat zij op zo eenvoudig mogelijke manier uitkeringsgerechtigden met arbeidsmogelijkheden een plek in hun bedrijf kunnen bieden. De werkgeversdienstverlener heeft daartoe diverse instrumenten tot zijn beschikking, zoals een tijdelijke proefplaatsing of een loonkostensubsidie. De werkgeversdienstverlener werkt 8 uur per week.

De afgesproken target is dat elke maand een uitkeringsgerechtigde betaald werk vindt (waarbij ook parttime mee telt). Deze target wordt gehaald.

De werkgeversdienstverlener is ook de verbinding met het regionale doelgroepenregister en het regionale Werkgeversservicepunt in Amersfoort.

Vooruit

Met een aantal plaatselijke ondernemers is een afspraak gemaakt om met gebruikmaking van hun lokale netwerk en expertise mensen aan het werk te helpen in Woudenberg. Het college heeft met hen de afspraak gemaakt dat op

het moment dat zij er in slagen om een cliënt aan het werk te krijgen en er drie maanden geen uitkering hoeft te worden uitgekeerd, zij een vergoeding voor hun inspanning ontvangen. Inmiddels hebben zij een viertal cliënten gesproken, maar heeft dit nog niet tot het gewenste resultaat geleid. Zij moesten helaas constateren dat de afstand tot de arbeidsmarkt van de cliënten die naar hen waren doorverwezen dusdanig was dat directe plaatsing niet mogelijk was. Desondanks betrof het hier cliënten die hoog op de participatieladder staan, en dus gezien de samenstelling van het bijstandsbestand de grootste kans op werk hebben. Dat geeft ook aan hoe moeilijk het is om tot plaatsing en uitstroom te komen voor regulier werk.

Jongerenloket

Voor jongeren tot 27 jaar is er het regionale jongerenloket in Amersfoort. Jongeren kunnen daar terecht voor informatie en advies over werk en opleiding. Deze aanpak leidt er overigens ook toe dat instroom in de bijstand voorkomen wordt. Men is dan voordat er aanspraak is op bijstand al aan het werk gegaan of (weer) een opleiding gaan volgen. Dit gebeurt vooral bij jongeren onder de 27 jaar.

Werkgeversservicepunt regio Amersfoort (WSP)

Het WSP heeft als doel om werkgevers in de regio te ondersteunen in hun personeelsvraag en te zorgen dat het aanbod voldoet aan deze vraag. Vanuit deze doelstelling helpt het WSP mensen vanuit een uitkering aan het werk. Daarnaast is het WSP nauw betrokken bij de uitvoering van het doelgroepenregister. In het doelgroepenregister staan mensen met een arbeidsbeperking, waarvoor overheid en bedrijfsleven zich samen garant hebben gesteld voor het creëren van 125.000 banen.

Extra inzet projecten

In de afgelopen periode zijn nog drie andere projecten uitgevoerd. Deze projecten hadden allen tot doel de bedrijfsvoering te verbeteren dan wel nader onderzoek te doen bij cliënten. De resultaten van dit project zullen in een apart collegevoorstel worden aangeboden. Hierna volgt een korte samenvatting.

Handhaving en re-integratie

In het kader van handhaving is specifiek onderzoek verricht bij:

- 19 cliënten die parttime werken: is urenuitbreiding mogelijk?
- 23 alleenstaande ouders: betreft het inderdaad alleenstaande ouders?
- 9 cliënten die lang niet waren gezien: zijn er bijzonderheden?

Dit traject is in samenwerking met de sociaal onderzoeker uitgevoerd.

Van de 51 cliënten is bij twee huishoudens de uitkering beëindigd in verband met een onrechtmatigheid. Bij zes blijken er dusdanige signalen aanwezig te zijn dat een nader onderzoek door de sociaal onderzoeker is opgestart. Bij vijf anderen zijn de signalen nog niet zodanig, maar is er wel reden om alert te zijn.

Bij de cliënten met parttime-inkomsten is ook de re-integratie-consulent betrokken. Dat leidde bij acht van hen tot inzet van een Workfast traject om vermeerdering van het aantal uren proberen te verkrijgen. Zo kunnen zij volledig financieel onafhankelijk worden van de bijstand.

Bijkomend voordeel van dit traject was dat niet alleen een deel van klantenbestand is gescreend op fraudesignalen, maar ook op arbeidsmogelijkheden. Dit kan in het verdere verloop van de bijstandsperiode voordelen opleveren wat betreft de naleving van de uitkeringsverplichtingen.

Opschonen debiteurenbestand

Een ander project betrof het opschonen en het in overeenstemming brengen van het debiteurenbestand van de gemeente met de debiteurendossiers die Cannock Chase voor de gemeente beheert. Cannock Chase voert voor de gemeente de invordering van de terug te vorderen bijstand uit zodra iemand geen bijstand meer ontvangt.

Bij de start van dit project waren er 71 openstaande vorderingen verdeeld over 49 personen (onderverdeeld in 37 leenbijstand, 26 terugvorderingen bijstand algemeen en verdere enkele boetes, terugvordering bijzondere bijstand, IOAW ed.). Daarnaast waren er nog 13 Bbz vorderingen verdeeld over 11 personen. Al deze vorderingen zijn beoordeeld en bij 21 vorderingen bleek actie noodzakelijk te zijn, die ook is uitgevoerd. Duidelijkheid is nu verkregen over alle debiteuren en wat nodig is om tot verdere invordering over te gaan of waar eventueel kwijtschelding kan worden verleend.

Resultaat van dit project is dat Cannock Chase de invordering van nieuwe dossiers kan gaan oppakken en dat alle debiteuren nu op het eind van het jaar een correct saldo overzicht ontvangen.

Werkprocessen en -documenten

Een laatste project betrof het op orde brengen van de werkprocessen en werkdocumenten als gevolg van de veranderde wetgeving. Het doel was om werkprocessen aan te passen en zoveel mogelijk standaardteksten te maken voor de diverse werkdocumenten zodat aanvragen zo snel mogelijk kunnen worden afgehandeld. Samen met ICT Barneveld is dit project uitgevoerd. Uiteindelijk bleek dat de urenraming te optimistisch was ingeschat. Aanpassing van de werkprocessen vergt veel meer tijd en er bleek veel ICT kennis nodig te zijn om standaardteksten in het systeem op te nemen. Ook is duidelijk geworden dat deze aanpassingen niet passen binnen het takenpakket van de klantmanagers. Er wordt nu bekeken of ICT Barneveld een rol kan spelen in het verder vervolmaken van de werkprocessen en -documenten. Met het verder oppakken van dit project zal de efficiency binnen de uitvoering toenemen en kan meer tijd worden gestoken in het tijdig afhandelen van aanvragen en oppakken van participatie-activiteiten ten gunste van de cliënten.

Conclusie

Gesteld kan worden dat de uitvoering in 2016 in overeenstemming was met het opgestelde beleid. Daar waar mogelijk zijn cliënten uitgestroomd naar werk, zijn re-integratietrajecten opgezet en zijn cliënten aangezet om vrijwilligerswerk op te pakken. Ook is gestart met het traject Grenzeloos en extra projecten in het kader van handhaving en debiteuren. Dit leidt tot resultaat, maar helaas niet zodanig dat de uitstroom groter is dan de instroom in de bijstand. Externe omstandigheden zoals o.a. de toestroom van statushouders, nieuwe wetgeving en het feit dat sommige groepen werklozen nog niet profiteren van de economische opbloei zorgen er voor dat het cliëntenbestand van Woudenberg toeneemt. Daarmee volgt Woudenberg de landelijke trend waar ook het aantal mensen in de bijstand nog steeds toeneemt. Wel moet worden gesteld dat het cliëntenbestand van Woudenberg in vergelijking met andere gemeenten, de regio en landelijk nog steeds relatief laag is, ondanks de stijging van het bestand in 2015 en de eerste drie kwartalen van 2016.

Met het in 2016 op orde brengen van een aantal taken binnen de uitvoering is achterstand opgeschoond en is ook nog eens kritisch gekeken naar het rechtmatig uitkeren van een aantal voorzieningen voor de kosten levensonderhoud. Ook voor de toekomst achten wij het raadzaam om op bepaalde momenten bij nader te bepalen groepen tot gericht onderzoek over te gaan.

Punt van zorg blijft echter wel het up to date kunnen houden van alles wat komt kijken om de taken op het terrein van de lokale sociale zekerheid goed te kunnen uitvoeren.

Binnen de frontoffice worden veel verschillende werkzaamheden uitgevoerd, van het beoordelen van aanvragen en de re-integratiemogelijkheden tot het doen van ondersteunende taken voor de backoffice en verantwoording en alles wat daar verder nog bij kijken komt. Die veelheid aan taken vraagt een continue afweging en prioritering van wat te doen. Voorop staat de verantwoordelijkheid van de gemeente om tijdig en correct uitkeringen te verstrekken aan inwoners die (tijdelijk) niet in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. Daarnaast ligt sterke nadruk op de eigen verantwoordelijkheid om weer werk te vinden. Maar helaas is dat laatste niet (meer) voor een ieder weggelegd en/of is er een lange weg te gaan om nog wel zelf voor de eigen financiën zorg te dragen.